

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ DİN - AHLAK- DEĞERLER EĞİTİMİ VE SORUNLARI - 1

Editörler

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT

Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ali ÇANAKCI

Dr. Öğr. Üyesi Asem Hamdy A. ABDELGHANY

Kitap Adı
ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ DİN – AHLAK – DEĞERLER
EĞİTİMİ VE SORUNLARI - 1

(e- Kitap)

Editörler

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT
Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ali ÇANAKCI
Dr. Öğr. Üyesi Asem Hamdy Ahmed ABDELGHANY

Dizgi, Mizanpaj ve Kapak Tasarımı

Doç. Dr. Mehmet ÖZKAN
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Ali ÇANAKCI
Dr. Öğr. Üyesi Asem Hamdy Ahmed ABDELGHANY

E- ISBN

978-625-7675-02-4

Yayınevi

Palet Yayınları

Basım Tarihi

Aralık 2020

İletişim Adresi

Palet Yayınları

Mimar Muzaffer Cad. Rampalı Çarşı No: 42 Meram / Konya

Tel. 0332 353 62 27

T.C. Kültür Bakanlığı Yayıncı Sertifikası: 44040

Web: www.paletyayinlari.com.tr

Web

<http://ilahiyatarastirmalari.balikesir.edu.tr>

Bu eserde, 'Kitap Bölümü' olarak yer alan metinlerin tüm sorumluluğu, yazarlarına aittir. Yazılı izin olmaksızın hangi dil ve ortamda olsun materyalin tamamının veya bir bölümünün çoğaltılması ve elektronik ortamlarda yayımlanması yasaktır. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

4-6 Yaş Kuran Kursları Öğretim Programının (2018) Eğitim Programı Temel Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi

Doç. Dr. İbrahim AŞLAMACI

İnönü Üniversitesi

1. Giriş

Erken çocukluk ya da okul öncesi dönemi olarak adlandırılan 0-6 yaş dönemi, bireylerin gelişimlerinde ve hayatlarında belirleyici role sahip olması bakımından önem arz etmektedir. Yapılan araştırmalar okul öncesi döneme tekabül eden hayatın ilk altı yılının gelişimin bütün alanları açısından kritik rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle “duyarlı dönem” veya “kritik dönem” şeklinde de adlandırılan bu dönemde kazanılan davranışların, alışkanlıkların, tutumların, ilerleyen yıllarda bireyin kişiliğini, inançlarını, alışkanlıklarını etkilediği; sağlam bir kişiliğin temellerinin ancak bu dönemde atılabileceği ifade edilmektedir (Selçuk, 1991:13; Yavuzer, 1998:5-12). Çünkü insanın ileriki yaşamında kazanacağı karakteristik özelliği genel çizgiler halinde bu dönemde şekillenmektedir. Geleneğimizdeki “Yedisinde ne ise yetmişinde de odur” sözü, buna işaret etmektedir.

Bireylerin ileriki hayatlarını şekillendirmede önemli bir role sahip olan okul öncesi dönem, aynı zamanda çocuklar için temel yaşam becerilerinin ve üst eğitim aşamaları için gerekli olan temel bilgi ve becerilerin kazanılması gereken önemli bir eğitim dönemidir. Çünkü çocukluk dönemi aynı zamanda gerçek manada bir öğrenme dönemidir. Öğrenme olmadan insanın hayatını insan olarak sürdürmesi mümkün değildir. Şu halde, çocukluk dönemindeki öğrenme diğer dönemlerle kıyas edilemeyecek kadar önemlidir. (Yavuz,1983:13). Bu durum bu dönemde bireylerin gelişim alanlarının desteklenmesini ve onlara gerekli eğitimin sunulmasını önemli hale getirmektedir. Bu dönemde çocuğun gelişiminin bütünsel bir yaklaşımla ele alınması gereklidir. Bu bağlamda çocuğun gelişim süreci boyunca bütün gelişim alanlarının birbirleri ile etkileşimleri de göz önünde bulundurularak bütünsel olarak ele alınması önemlidir.

Okul öncesi eğitimde önemli bir yere sahip olan gelişim alanlarından birisi de dini ve ahlaki gelişim alanıdır. Bu dönem çocuğun din duygusunun geliştiği ve dini konulara ilgi ve merakının yüksek olduğu bir dönemdir (Sağlam, 2001; Şimşek, 2004; Oruç, 2011). Esasında dini gelişim, çocuğun diğer gelişim alanlarından bağımsız gelişen bir boyut değildir. Çocuğun dini gelişim diğer bütün gelişimlere bağlıdır. Çocukta dini duygunun uyanması ve gelişmesi, onun zihni ve ruhi gelişmesi ile paralellik göstermektedir. Bu sebeple çocuğun dini duygu ve düşünce gelişimi diğer gelişim özellikleriyle birlikte ele alınarak bütüncül bir yaklaşımla incelenmelidir (Tosun ve Çapcıoğlu, 2015).

Din duygusu çocukta doğuştan var olduğu için dini gelişim de diğer gelişim alanları kadar önemli ve desteklenmesi gereken bir alandır. Yapılan araştırmalar çocukta büyük bir dini hazırlığın olduğunu ortaya koymuştur (Vergote, 1978). Fakat her potansiyel güç gibi doğuştan var olan din duygusunun fiile dönüşmesi için eğitime ihtiyaç vardır. Din duygusunun ortaya çıkarılmasına başlamak için belli bir dönem yoktur. Doğumdan sonra yapılan her faaliyet din duygusunu ortaya çıkarmaya uyarlanabilir. Bu nedenle çocuğun erken yaşlardan itibaren dini gelişimini en güzel şekilde gerçekleştirebilmesi için din eğitimi alması gerekmektedir. Çocuğun bu dönemde almış olduğu din ve ahlak eğitimi, ileriki yaşlarda dini değerleri içselleştirilmesini kolaylaştırmakta, dine olan ilgi ve tutumunu büyük oranda etkilemektedir (Cihandide, 2014:16). Ancak bu dönemde sunulacak din eğitiminin olumlu ve bilimsel temellere dayalı bir din eğitimi olması, bireyin ileride sağlıklı bir dini duygu ve inanç gelişimine sahip olabilmesi açısından önemlidir. Aksi durumda bu dönemdeki çocuğun olumsuz ve bilimsel temeli olmayan bir dini eğitime tabi tutulması da onun sağlıklı bir dini gelişim göstermesine, dinden uzaklaşmasına hatta ruhsal sorunlar yaşamasına sebep olabilecektir (Köylü, 2004).

Gelişimin ilkelerinden birisi olan bütünlük ilkesine göre gelişim bütün alanlarda bir bütünlük içerisinde ilerlemesine ve bütün gelişim alanlarının birbirlerini etkilemesine rağmen Türkiye’de 36-72 aylık çocuklar için hazırlanan okul öncesi eğitim programına bakıldığında çocukların motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarındaki gelişimlerinin temel alındığı, dini ve ahlaki gelişim alanlarının ise gözardı edildiği anlaşılmaktadır. Programın hazırlanma amacı, çocukların söz konusu gelişim alanlarında en üst düzeye ulaşması, öz bakım becerileri kazanmaları ve ilkokula hazır bulunmalarını sağlamak olarak ifade edilmektedir (MEB, 2013:14). Bu amaçtan da anlaşılacağı üzere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan okul öncesi eğitim programında dini ve ahlaki gelişim bir gelişim alanı olarak kabul görmemekte ve programda bu gelişim alanlarını destekleyici amaç, kazanım ve içerik bilgisine yer verilmemektedir (Bacı, 2019).

Okul öncesi eğitim programında göz ardı edilen çocuğun dini ve ahlaki gelişim alanına ilişkin ihtiyacının resmi olarak devlet kurumları ile karşılanması halihazırda 2013 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 4-6 yaş çocuklara yönelik olarak açılan Kuran Kursları ile gerçekleştirilmektedir. Bu kurslarda Başkanlık tarafından 2013 yılında hazırlanan ve 2018 yılında yenilenen Kuran Kursları öğretim programı uygulanmaktadır.

Eğitim sürecinin başarı ile sonuçlanabilmesinin en önemli şartlarından birisi, onun gelişigüzelikten uzak, belli bir plan ve program dahilinde yürütülmesidir. Uygulanan eğitim etkinliklerinin istenen sonuca ulaşması ve istenen nitelikte olabilmesi noktasında program unsuru çok önemlidir. Bu anlamda öğretim programlarının hazırlanması, geliştirilmesi ya da değiştirilmesi süreci eğitim sistemi için son derece önem taşımaktadır.

Program geliştirme çalışmalarının süreklilik kazanabilmesi için önemli bir aşaması olarak program değerlendirmelerinin araştırmalara konu edilmesi bir gereklilik arz etmektedir. Türkiye’de oldukça yeni bir tecrübe olan 4-6 yaş Kuran Kursları öğretim programları hakkında az sayıda da olsa bazı çalışmalar yapılmıştır.¹ Daha çok 2013 yılında hazırlanan programın konu edildiği bu çalışmalarda 2018 yılında hazırlanan program anlaşılabilir şekilde daha az incelenmiştir. Bu bakımdan 2018 yılında hazırlanan 4-6 yaş Kuran Kursları öğretim programının eğitim programı öğeleri olan amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi araştırmaya değer görüşmüştür. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmış ve söz konusu program belirtilen temalarda analize tabi tutulmuştur. Araştırmada öncelikle Türkiye’nin erken çocukluk dönemi din eğitimi uygulaması olarak 4-6 yaş Kuran Kursları tecrübesine değinilmiştir.

2. Okul Öncesi Din Eğitiminde Türkiye Tecrübesi: 4-6 Yaş Kuran Kursları

Türkiye’de okul öncesi din eğitimi halkın taleplerine rağmen resmi kurumlarda kendine yer bulamayan bir problem alanı olagelmıştır. Yukarıda da ifade edildiği gibi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okulöncesi kurumlarda okutulmak üzere hazırlanan eğitim programlarında çocukların dini ve ahlaki gelişimlerine yer verilmemiştir. Buna karşılık Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ancak özel olarak işletilen bazı okul öncesi kurumlarında MEB’in hazırladığı programla birlikte çoğunlukla değerler eğitimi adı altında bir takım etkinliklerle din ve ahlak eğitimine yer verilerek ve bu ihtiyaç karşılanmaya çalışılmıştır. Özel müteşebbisler, çeşitli sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar ya da dini gruplar tarafından açılan bu özel okul öncesi kurumlarında Kur’an, sure, dua ve namaz eğitimi; ahlaki davranışların kazandırılmasına yönelik çalışmalar, geziler, sinema ve tiyatro faaliyetleriyle müsamereler gibi çok geniş bir yelpazeden ailelerin tercihleri doğrultusunda bu

¹ Bu çalışmalardan bazıları şunlardır: Cemal Tosun - Fatma Çapcıoğlu. “4-6 Yaş Kur’an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi”. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5/5 (2015): 705-720. Büşra Bacı (2019). Kuran Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) İle Okul Öncesi Eğitim Programının Karşılaştırılması, RTE Üniversitesi SBE Yüksek Lisans Tezi, Rize; Ayfer Betül Urdoğan, (2019) Okul Öncesi Kuran Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme Açısından Değerlendirmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, Yüksek Lisans Tezi, İzmir; Sümeyra Uzun, (2016). Okul Öncesi Dönem Din Eğitimi (İslam Dini) Programlarının Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi Türkiye ve Amerika Örnekleri, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE.Davut Doğan, “Diyanet İşleri Başkanlığı Kur’an Kursları Öğretim Programı (Okul Öncesi Dönemi) Dini Bilgiler-1 Öğrenme Alanı Kazanımları Üzerine Değerlendirme”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24, 2014;

etkinliklere yer verilmiştir (Koç ve Altıntaş, 2019:232). Diyanet İşleri Başkanlığının 2013 yılından itibaren açmaya başladığı 4-6 yaş Kuran Kursları ise okul öncesi din ve ahlak eğitimi ihtiyacının resmi devlet kurumları vasıtasıyla karşılanmasına yönelik ilk uygulama olmuştur.

4-6 yaş Kuran Kurslarının açılması, 28 Şubat sürecinde Kuran Kurslarına kayıta getirilen yaş sınırlamasının² kaldırılması sonrasında gerçekleşebilmiştir. Kur'an kurslarına yaş sınırlaması getiren 1999 yılındaki düzenleme, 17.09.2011 tarih ve 28057 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 653 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu düzenlemeden sonra DİB tarafından 07.04.2012 tarihli ve 28257 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Eğitim ve Öğretimine Yönelik Kurslar ile Öğrenci Yurt ve Pansiyonları Yönetmeliği" hazırlanmıştır. Bu yönetmelikte Başkanlığın yaygın din eğitimi faaliyetlerini daha geniş kitlelere ulaştırabilmek amacıyla Kur'an öğretiminin Kur'an kursları yanında camilerde de herhangi bir yaş veya zaman sınırlaması olmaksızın yürütülmesine imkân sağlanmıştır (Aşlamacı, 2017:204).

Yapılan bu yasal düzenlemelerle Kur'an kurslarına kayıta yaş sınırlamasının kaldırılmasından sonra ilköğretim çağına henüz gelmemiş çocuklara etkili ve doğru bir din eğitimi vermek, ahlaki gelişimlerine olumlu katkı sağlamak amacıyla Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından 26 Ocak 2012 tarihinde "04-06 Yaş Grubuna Yönelik Olarak Din Eğitimi Projesi" başlatılmıştır. Proje kapsamında her yaş grubundan öğrencinin cami ve Kur'an kurslarına gelebilmesi, kurslara devam eden öğrencilerin çoğunluğunu yetişkin ev hanımlarının teşkil etmesi ve önemli bir kısmının okul öncesi yaş grubu çocuk sahibi olması, çocuklarının din eğitimi ihtiyacının karşılanmasına yönelik müftülüklerle ve Başkanlığa müracaat etmeleri gibi gerekçelerden hareketle 4-6 yaşa yönelik Kuran kurslarının açılması planlanmıştır (DİB, 2018:5). Bu doğrultuda öncelikle akademisyenler, pedagoglar, Kur'an kursu öğreticileri ve okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri alınarak 2013 yılında 4-6 yaş grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı hazırlanmıştır. 2013-2014 eğitim-öğretim yılı itibariyle Ankara, İstanbul, İzmir'de 10 sınıfta; Adana, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, Samsun, Kayseri ve Rize'de ise 5 sınıfta olmak üzere toplam 10 ilde pilot uygulama başlatılmıştır. 2014-2015 öğretim döneminden itibaren ise bu kurslar Türkiye geneline yaygınlaştırılmıştır.

Başlangıç tarihi itibariyle oldukça yeni bir proje olmasına rağmen Türkiye'de okul öncesi din eğitimi alanında devlet kurumları vasıtasıyla sunulan ilk resmi uygulama olan bu kurslardaki niceliksel artışa bakıldığında toplum tarafından büyük kabul gördükleri anlaşılmaktadır. Nitekim yıllara göre bu kurslara kayıtlı olan öğrenci sayıları şu şekildedir:

Tablo 1: Yıllara Göre 4-6 Yaş Kuran Kurslarına Kayıtlı Öğrenci Sayısı

	DİB İstatistik	MEB İstatistik
2019-20		113762
2018-19	170513	94817
2017-18	131026	76050
2016-17	87790	51327
2015-16	55321	21020
2014-15	15265	

² Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun'a 22 Temmuz 1999 tarihli 4415 sayılı Kanun'la ilave edilen ek 3. maddede uzun süreli Kur'an kurslarına ancak ilköğretimden mezun olan öğrencilerin kayıt yaptırabileceği, yaz Kur'an kurslarına ise ilköğretim 5. sınıfı tamamlayan öğrencilerin devam edebileceği hükme bağlanmıştır. Böylece DİB'in yürüttüğü tüm Kur'an kursu faaliyetlerine yaş sınırı getirilmiş, ilköğretimden mezun olmayan öğrencilerin uzun süreli Kur'an kurslarına, ilkokul 5. sınıfı tamamlayan öğrencilerin ise yaz Kur'an kurslarına devam etmeleri yasaklanmıştır.

Tablo 1’de de görüldüğü gibi 4-6 yaş Kuran kurslarının Türkiye genelinde açılmaya başladığı 2014-2015 öğretim yılından günümüze kadar kayıtlı öğrenci sayısı sürekli artmıştır. Ancak kayıtlı öğrenci sayılarında Diyanet İşleri Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın istatistikleri arasında önemli farklılıklar göze çarpmaktadır. Nitekim 2015-2016 öğretim yılından itibaren MEB Örgün Eğitim İstatistiklerinde okulöncesi eğitime ilişkin verilerde “toplum temelli kurumlar” şeklinde Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı 4-6 yaş kurslar ile belediyelerce ve derneklerce açılan kreşleri kapsayan istatistiklere bütün olarak yer verilmeye başlanmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı yıllık faaliyet raporlarında geçen 4-6 yaş Kuran Kursları öğrenci sayıları ile MEB’in istatistiklerinde toplum temelli kurumlar şeklinde verdiği rakamlar arasında görülen ciddi farklılığın sebebi anlaşılammamaktadır.

Netice olarak 4-6 yaş Kuran kursları Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülen önemli yaygın din eğitimi faaliyetleri arasında yer almaktadır. Başkanlığın Kuran kursları konusundaki geleneğinin 4-6 yaşa yansması şeklindeki bu kursları, erken çocukluk dönemi din ve ahlak eğitiminin resmi kurumlar aracılığıyla sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirmek mümkündür.

3. 4-6 Yaş Kuran Kursları Öğretim Programının (2018) Eğitim Programının Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi

Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından 2013 yılında hazırlanan 4-6 yaş Kuran kursları öğretim programı, uygulandığı kurslara ilişkin izleme ve değerlendirme faaliyetleri ile ilgili paydaşlardan gelen görüşler doğrultusunda 2018 yılında güncellenmiştir. Halen yürürlükte olan bu program araştırmada eğitim programlarının öğeleri açısından incelemeye tabi tutulmuştur. Bu öğeler açısından programın incelenmesinden önce aşağıda programın adlandırılması ve temel yaklaşımına değinilmektedir.

Öncelikle 4-6 yaş Kuran kursları için hazırlanan programda “öğretim programı” başlıklandırılması tercih edilmiştir. Bunun yerine “eğitim programı” ifadesinin tercih edilmesi daha uygun olabilirdi. Çünkü her iki program türü eğitimbilim terminolojisinde birbirinden farklılık arz etmektedir. Eğitim programı kavramı, “Belli öğrencileri belli bir zaman süresi içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü” (Ertürk, 1982:14); “Bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetler” (Varış, 1996:14) şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi eğitim programı sınıf içinde öğretilen tüm derslerin öğretimi ile birlikte, okul içi ve çevresinde planlı ve programlı olarak gerçekleştirilen bütün etkinlik ve hizmetlerden oluşan çok boyutlu ve kapsamlı bir bütünlüğü ifade etmektedir. Buna karşılık öğretim programı ise eğitim programına göre daha ayrıntılı, ama kapsamı ona göre daha dar olan program türüdür. Öğretim programı okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması gereken bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2007:16). Bu nedenle 4-6 yaş Kuran kursları sadece bir derse yönelik olmadığı, bir eğitim kurumu olarak öğretim hizmetlerinin ötesinde faaliyet etkinlikleri içermesinden dolayı programın eğitim programı şeklinde hazırlanması ve adlandırılması daha isabetli olurdu. Nitekim MEB tarafından 2013 yılında hazırlanan ve halen yürürlükte olan okul öncesi eğitimi için hazırlanan program da eğitim programı şeklinde adlandırılmıştır (MEB, 2013).

Öğretim programını temel öğeler açısından incelemeyen önce değinilmesi gereken bir diğer husus da programın temel yaklaşımına ilişkindir. 4-6 yaş Kuran kursu öğretim programında programın temel yaklaşımı başlığına yer verilmiştir. Bu başlık altında Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)” geliştirilirken; “Okul Öncesi Eğitimi ve Program Geliştirme alanındaki yeni yaklaşım ve ilkeler ile İlahiyat bilimlerinin verileri doğrultusunda temel yaklaşımın belirlendiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda sıralanan 9 maddeden sadece birincisinde programın temel yaklaşımıyla ilişkilendirilebilecek aşağıdaki maddeye yer verilmiştir:

“Çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor yönden gelişimlerini dikkate alan; öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanmayı öngören; araştıran, sorgulayan, yorumlayan,

işbirliği yapan, bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran ölçme ve değerlendirmeye yer veren esnek çerçeve öğretim programı anlayışı benimsenmiştir.”

Bu maddede öğrenen merkezli program tasarımına ilişkin nitelikler ile birlikte, esnek ve çerçeve program ifadesiyle eğitim programının taşınması gereken özellikler vurgulanmıştır. Bunun dışında programın üzerine inşa edildiği yaklaşımların/felsefi zeminin ne olduğuna dair bilgiye yer verilmemiştir. Oysa öğretim programının öğretenleri tarafından yeterince anlaşılması, ana çerçeveyi çizen, temele alınan yaklaşımları anlamlandırmalarıyla doğru orantılıdır. Bu nedenle programın temel yaklaşımının ne olduğuna dair ayrıntılı bir şekilde bilgi verilmesi önemlidir. Nitekim programın tüm öğelerini (amaç, içerik, öğrenme öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme) esas şekillendirecek olan temele alınan yaklaşım ya da felsefi zemindir. Din eğitimi ve öğretiminde ise temele alınan yaklaşımın/felsefi zeminin hem eğitimsel, hem de konu alanı itibarıyla dinbilimsel yönünün ortaya konulmasına ihtiyaç vardır. Çünkü bu kurslarda nasıl bir eğitim yaklaşımıyla nasıl bir din/din anlayışının sunulmaya çalışıldığı, temele alınan yaklaşımın/felsefi zeminin açık bir şekilde ortaya konulmasıyla belirginlik kazanabilir.

3.1. Amaç

Amaç olarak da ifade edilen hedef, bir eğitim programının birinci ve en temel ögesidir. Bir program oluşturulurken öncelikle ihtiyaçlar göz önünde bulundurulurken hedeflerin belirlenmesi söz konusudur. Eğitimde hedefler, öğretime yön vermesi, öğrenme-öğretme işleminin yapılmasını ortaya koyması ve ölçmelere rehberlik etmesi bakımından son derece önemlidir. Hedeflerin belirlenmesi ile ilgili hazırlıklar yapılırken işe “Bireyleri niçin eğitiyoruz?” sorusuna yanıt aramakla başlanmaktadır. Hedef ifadeleri, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar yoluyla öğrenciye kazandırılmasına karar verilen davranış değişikliği ya da davranış olarak ifade edilmeye uygun olan istendik özelliklerdir. Bunlar; bilgiler, yetenekler, beceriler, tutumlar, ilgiler, alışkanlıklar gibi özellikler olabilir (Demirel, 2007: 105-106). Hedefler, ülkenin uzak hedeflerinden Milli Eğitimin, okulun ve dersin genel amaçlarına doğru dikey olarak; öğretim süreci sonunda öğrenciye kazandırılacak istendik özellikler itibarıyla de bilişsel, duyuşsal ve psikomotor şeklinde yatay sınıflandırılmaktadır. İyi bir eğitim programının hem dikey hem de yatay hedeflere yönelik öğrencilerine kılavuzluk yapması önem taşımaktadır.

4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programında hedef ögesine ilişkin bilgiler yer almaktadır: Programın hedefinin ne olduğuna ilişkin öncelikle giriş başlığı altında;

“Söz konusu programla; çocukların kendi seviyelerinde sevgi, saygı, yardımlaşma, iyilik, adalet, sorumluluk, doğruluk ve sabır gibi İslam dininin temel değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmeleri yanında dinimizin temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak kendi seviyelerinde tanımaları hedeflenmektedir.”

ifadesine yer verilmektedir. Ayrıca programın genel amaçları başlığı altında ise Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak çocukların kendi seviyelerinde;

1. İslam dininin değerlerini insan hayatına anlam kazandıran unsurlardan biri olarak fark etmelerini,
2. Kazanacakları değerleri gündelik hayatta kullanmalarını,
3. İslam'ın temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ses ve şekil olarak tanımalarını,
4. Allah'ı sevgi temelinde tanımalarını ve yaratılıştaki düzeni fark etmelerini,
5. Peygamber Efendimizin kişiliğini ve karakterini tanımalarını, sevmelerini ve model almalarını,
6. Sağlıklı bir din ve ahlak gelişimi göstermelerini,

7. İyi alışkanlıklar kazanmalarının yanı sıra beden, zihin ve duygu gelişimlerine katkı sağlayacak nitelikte öğrenim görmelerini sağlayacak uygun bir ortam sunmayı amaçlamaktadır (DİB, 2018: 7).

Programda ayrıca her ders ünite ve konuya ilişkin yatay hedefleri ifade eden bilişsel, duyuşsal ve psikomotor düzey kazanım ifadeleri yer almaktadır. 2013 yılında hazırlanan 4-6 yaş Kuran kursu öğretim programındaki kazanımlar üzerine yapılan detaylı incelemede kazanımların bilişsel alanın bilgi düzeyi ağırlıklı olarak yazıldığı, öğrencilere dini bilgi temelli davranış kazandırmaya yönelik, onlara dini bilgiyi sevdirmeye ve benimsetmeye yönelik kazanımlara çok az yer verildiği tespit edilmiştir. Bunun sonucu olarak da bilgi temelli bir okul öncesi din eğitimi anlayışının ortaya çıkmasına yol açtığı ifade edilmiştir.³ Buna karşılık 2018 yılında hazırlanan 4-6 yaş Kuran kursu öğretim programındaki amaç ve kazanım cümlelerine bakıldığında ise “söyler”, “tanımlar”, şeklindeki pek çok kazanımın duyuşsal düzeye uygun olarak “fark eder” şekline dönüştürüldüğü görülmektedir.

Genel olarak 4-6 yaş Kuran kursu öğretim programının amaç ve kazanımlarına bakıldığında bu kursların öğrencilerin dini ve ahlaki gelişimlerine odaklandığı anlaşılmaktadır. Bunların dışında genel amaçlar başlığı altında 7. amaç cümlesinde beden zihin ve duygu gelişim alanlarına atıf yapılmaktadır. Kursa uyum sürecine ve öz bakım becerilerine yönelik yazılan bazılarının dışındaki kazanımlar da dini ve ahlaki gelişime ilişkindir. Bu durumda öğretim programından hareketle 4-6 yaş Kuran kurslarının öğrencilerine düzeylerine uygun olarak Kuran okuma becerisini kazandırma, temel dini bilgileri öğretme ve İslam dininin temel değerlerini benimsetmeye dönük çocuğu dini ve ahlaki açıdan geliştirmeye odaklandığını söylemek mümkündür. Esasında bu hedef Diyanet’in Cumhuriyet dönemi boyunca yaygın din eğitimi faaliyeti olarak yürüttüğü Kuran kursları tecrübesinin 4-6 yaşa yansması şeklindedir.

Buna karşılık erken çocukluk eğitiminin sadece dini ve ahlaki gelişime yönelik olarak düzenlenmesini bütünsel gelişim yaklaşımı açısından savunmak güçtür. Yani bu dönem çocuğunun diğer gelişim alanlarını yeterince göz önünde bulundurmaksızın sadece dini ve ahlaki gelişimine odaklanmak da en az diğer gelişim alanlarına odaklanırken dini ve ahlaki gelişim alanlarının göz ardı edilmesi gibi sorunlu bir yapıdır. Bu nedenle dünyada farklı ülkelerde örnekleri de görüldüğü gibi (Oruç, 2014) tüm gelişim alanlarını dikkate alan bir program anlayışının oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Nitekim yapılan bir araştırmada, ailelerin din eğitimi de sunan özel okulöncesi kurumları tercihlerinde, çocuklarının din eğitimine erken yaşta başlaması ve çocukların din eğitimi alırken sosyalleşip ilkokula hazırlanmaları isteğinin baskın olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre aileler tek yönlü olarak sadece din eğitimi veren bir okula çocuklarını göndermek yerine, çift yönlü olarak hem dini hem de ilkokula hazırlık eğitim programlarını birleştirerek uygulayan okulları tercih etmektedir (Sevim, 2013). Bu nedenle bu konudaki hedeflerin belirlenmesinde birey, toplum ve konu alanının ihtiyaçlarının doğru analiz edilmesi ve bunun üzerine politikaların şekillendirilmesi son derece önemlidir.

3.2. İçerik

Bir eğitim programında belirlenen hedeflere ulaşmak için “Ne öğretilim?” sorusuna verilen cevaplar programın içerik boyutunu oluşturmaktadır. İçerik, eğitimsel hedeflerin gerçekleşmesi için seçilen olgu, kavram, ilke ve genellemelerin sistematik bağlarla birleşerek oluşturdukları bilgi bütünleridir. Bu anlamda içerik, programın hedefleri doğrultusunda seçilen konuların tümüdür. Hedefleri gerçekleştirmek için içeriğin düzenlenmesi önemlidir. İçeriğin anlamlı bir bütün halinde sunulmasının en önemli faydası, hedeflerin daha etkili bir şekilde gerçekleşmesini sağlamaktır (Demirel, 2007:120).

4-6 yaş Kuran kursu öğretim programının içeriğine bakıldığında programın içeriğinin programlarda belirlenen kazanımları destekleyecek şekilde hazırlandığı görülmektedir. İçerik “Dini bilgiler” ve “Kur’an-ı Kerim” şeklinde iki öğrenme alanından oluşmaktadır. Dini Bilgiler öğrenme

³ Şeyma 60

alanında dokuzar üiteden oluşan Dini Bilgiler-1 ve Dini Bilgiler-2 derslerine; Kur'an-ı Kerim öğrenme alanında da yine her biri dokuzar üiteden oluşan Kur'an-ı Kerim-1, Kur'an-ı Kerim-2 derslerine yer verilmektedir. Ayrıca tek ünite şeklinde Kur'a Uyum Süreci başlığı da programın içeriğinde yer almaktadır. Programda yer alan bu derslere haftalık kaç saat okutulacakları program içerisinde tablo halinde sunulmaktadır (DİB, 2018:11).

Programın ilk iki haftasında çocuğun kendisini, arkadaşlarını, sınıfı, kursu, öğreticisini vb. hususları tanımasına imkân sağlayacak "Kur'a Uyum Süreci" uygulanması planlanmaktadır. Bu doğrultuda tek ünite şeklinde verilen kur'a uyum sürecinde çocukların kurs görevlilerini, kurs ortamını ve günlük uygulamalarını tanıyıp benimsemelerine yönelik kazanımlar sıralanmaktadır. Ayrıca açıklamalar kısmında uyum sürecinde ulaşılması hedeflenen kazanımların öğretim yılı boyunca ele alınması ve bu konuda uygulanacak etkinlik ve materyallerle ilgili MEB okul öncesi öğretmenleri için hazırlanan etkinlik materyallerden de yararlanılması vurgulanmaktadır.

Dini Bilgiler-1 dersi içerisinde "Dua, Şükür ve Özür Dileme", "Sevgi ve Merhamet", "Saygı", "Sorumluluk", "Yardımlaşma", "Sabır", "İyilik", "Doğruluk ve Dürüstlük" ve "Adalet" şeklinde değer ifadelerinden oluşan dokuz ünite yer almaktadır (DİB, 2018:13-21). Söz konusu değerlerin öncelikle çocukların günlük yaşantılarında karşılaşılan örnek durumlardan hareketle ele alınması kazanım tablolarındaki açıklamalarda talep edilmektedir. Bu nedenle gelişimleri itibariyle soyut kavramları ancak kendi hayatlarındaki somut karşılıkları itibariyle anlamlandırabilecek olan çocukların seviyelerine uygun olarak programda değerlerin ele alındığını söylemek mümkündür.

Dini Bilgiler-2 dersi içerisinde ise "Allah'ı Seviyorum", "Peygamberimi Seviyorum", "Kitabımı Seviyorum", "İnsanları Seviyorum", "Kâinatı Seviyorum", "Dinimi Seviyorum", "Dini Mekânlarımızı Seviyorum", "Vatanımı Seviyorum" ve "Bayramlarımızı Seviyorum" üniteleri mevcuttur (DİB, 2018:13-29). Söz konusu ünitelerle ilgili kazanımlara ve açıklamalara bakıldığında çocukların gelişimlerine uygun olarak Allah'ı, Hz. Peygamberi, Kur'an-ı Kerim'i, İslam dinini, dini mekânları ve vatanı sevgi temelli olarak tanımalarına yönelik etkinliklerin yapılması vurgulanmaktadır. Buradan hareketle programın çocuklara İslam dininin temel kavramlarını öncelikle sevdirmeyi amaçladığını ve bunun çocukların gelişim seviyelerine uygun olduğunu söylemek mümkündür.

Kur'an-ı Kerim-1 dersi içerisinde "Kur'an-ı Kerim'i Tanıma" başlıklı ilk ünite çocukların öncelikle Kur'an-ı Kerim'i tanımaları hedeflenmektedir. Diğer geri kalan sekiz ünite ise çocuklara Kur'an-ı Kerim'in harflerinin tanıtılması ve bazı dua ve surelerin ezberletilmesine yönelik içerik yer almaktadır. Bu amaçla her üniteye belli sayıda harfin öğretilmesi amaçlanmaktadır. Ezberlenmesi istenilen dua ve sureler ise; Başarı duası, Sübhaneke duası, Sallıbarik duaları, İhlas suresi, Kevser suresi, Tahıyyat duası, Rabbena duaları ve Fatıha suresi şeklindedir (DİB, 2018:31-34).

Kur'an-ı Kerim-2 dersinin dokuz üiteden oluşan içeriğinde de harflerin başta, ortada ve sondaki şekilleri, üstün, esre, ötre, cezm, şedde, tenvin, uzatma harfleri yer almaktadır. Ayrıca yine her bir üniteye ezberlenmesi hedeflenen sure veya dualara yer verilmektedir. Bu sure ve dualar; Amentü duası, Nas suresi, Felak suresi, İhlas suresi, Kevser suresi, Fatıha suresi ve'den oluşmaktadır. Bu surelerden Felak suresi, Nas suresi ve Ayete'l- Kürsi'nin sadece ezberlenmesi hedeflenmekte, muhtemelen anlamlarının çocuklarının gelişim düzeylerine uygun olmadığı düşüncesiyle anlamlarının okutulması istenmemektedir. Bunların dışındaki surelerin ise anlamlarının da bilinmesi hedeflenmektedir (DİB, 2018: 35-38).

4-6 Yaş Kuran kursu öğretim programının yaklaşık üçte birlik kısmı Kur'an-ı Kerim'i tanıtmak ve harflerini öğretmek okuma becerisi kazandırmak üzerinedir. Kuran-ı Kerim'i tanıtmak ve onun önemini ve sevgisini kazandırmak önemlidir. Ancak Kuran okuma becerisinin erken çocukluk dönemi din eğitimi için ne kadar acil olduğu, öğrencilerin bilişsel gelişimlerine ne kadar uygun olduğu ve çocukların ilköğretimde karşılaşacakları latin alfabesi ile okuma yazma öğretimini nasıl etkileyeceği üzerine yeniden düşünmek ve bilimsel araştırmalara konu yapmak gerekmektedir.

Bu program gelişimsel özellikler itibariyle birbirinden oldukça farklılık gösteren 4, 5 ve 6 yaşındaki çocuklara hitap edecek şekilde hazırlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında okuma yazma öğretimi için 4 ya da 5 yaşın oldukça erken olacağı açıktır. Bu konuda dünyadaki genel kabul gören yaş 7 yaşıdır. Geleneğimizde her ne kadar bu yaş düzeyindeki çocuklara Arap alfabesinin öğretilmesi söz konusu olsa da çocukların sonradan farklı bir alfabe ile okuma gibi bir durumları söz konusu değildi. Günümüzde ise çocuklar ilkokulla birlikte latin alfabesinde seslerden hareketle okuma yazma öğrenmektedir. Bu nedenle öncesinde farklı bir alfabeyle öğrenmelerinin ilerideki öğrenmelerini nasıl etkileyebileceği iyi düşünülmelidir.

3.3. Öğrenme-Öğretme Süreci

Öğrenme-öğretme süreci öğrenme sürecinde veya amaçlara ulaşmak için yapılan etkinlikler ve bu etkinliklerin sürdürülmesinde kullanılan araç-gereç, yöntem-teknik, personel, organizasyondur. Öğretim programının “Nasıl öğretilim?” sorusuna cevap olarak verilen öğesidir ve programların dersin amaç ve kazanımlarına uygun olarak bilgi, beceri ve değer kazandırma sürecinin planlanmasını ifade etmektedir. İyi bir öğretim programının öğrenme öğretme süreçlerine ilişkin uygulayıcı öğretmenlere gerekli açıklamalara ve materyal ve örnek etkinlik önerilerine yer vermesi beklenir. Öğrencilere kazandırılacak istendik davranışlar, bütün bu etkinlikler planlanırken göz önünde bulundurulması gereken ilk husustur (Demirel, 2007:135).

4-6 yaş Kuran kursu öğretim programında doğrudan öğrenme-öğretme süreci şeklinde bir başlık yer almasa da programın temel yaklaşımı ve ilkeleri başlıkları ile kazanım tablosunda yer alan açıklamalar kısmında öğrenme-öğretme sürecine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Bu çerçevede öğretim sürecinde bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulması, öğrenci merkezli yöntem ve tekniklerin kullanılması, gelişim alanlarının dikkate alınması gibi temel ilkeler vurgulanmaktadır. Okul öncesi dönem çocukların ihtiyaçları ve bireysel farklılıklarının da dikkate alınarak etkinlik ve oyun ağırlıklı bir öğrenme-öğretme sürecinin oluşturulması istenmektedir. Ayrıca eğitim sürecinde anlatım ve soru-cevap yanında drama, örnek olay, kavram haritaları, tartışma, gösterip yaptırma gibi çocukların yaparak-yaşayarak öğrenmelerini sağlayacak yöntem ve tekniklerin kullanılması, Kuran öğretiminde çocukların bireysel farklılıklarına dikkat edilmesi ve bıktırıcı olunmaması gibi bilgiler yer almaktadır. Yüzeysel de olsa 4-6 yaş grubu Kuran kursu öğretici yeterlikleri sıralanmaktadır. Ancak okul öncesi kademesi için oldukça önemli olan öğretim sürecinde fiziksel ortamın nasıl düzenlenmesi gerektiği ve bu konuda dikkat edilmesi gereken hususlara yer verilmemektedir. Özellikle 36-48, 48-60 ve 60-72 aylık çocukların gelişim özelliklerinin birbirinden oldukça farklı olduğu göz önünde bulundurulursa her yaşa uygun fiziksel ortamın düzenlenmesine ilişkin öğreticilere yönlendirmelerin yer alması önem taşımaktadır.

3.4. Ölçme ve Değerlendirme

Eğitimin bütün aşamalarında, gerçekleştirilen eğitim ve öğretim etkinliklerinin ne derece etkili olduğunun belirlenmesi son derece önemlidir. Bu nedenle sınav durumu olarak da ifade edilen ölçme ve değerlendirme eğitim programlarının temel öğelerinden birisidir. Değerlendirme öğrencide gözlemeye karar verilen istendik davranışların kazanılıp kazanılmadığı hakkında bir yargıya varma işidir. Bu süreçte “Ne kadar öğrenildi ya da hedeflere ne kadar ulaşıldı?” sorusuna yanıt aranmaktadır. Öğrenci başarısını belirlemek ya da programın etkililiği konusunda karar vermek amacıyla yapılabilmektedir. Bu şekilde öğretim sürecinin verimliliği hakkında geri bildirim alınmış olmaktadır (Demirel, 2007:155-157).

Okul öncesi eğitiminde ise ölçme ve değerlendirme faaliyetleri diğer kademelerden farklılık göstermektedir. Bu dönem çocukları henüz okuma yazma ve sayılar gibi temel becerileri bilmedikleri için bu dönemde genellikle gözlem metodu kullanılmaktadır. Özellikle çocukların sınıf içindeki durumlarına ve yer aldıkları etkinliklerdeki performanslarına bakılarak gözlem formlarının tutulması ve bunların gelişim dosyalarında toplanması ve böylece bütün gelişim alanlarındaki durumlarının takip edilmesi istenmektedir (MEB, 2013:54). Bu bilgiler okul öncesi dönemde

özellikle bireysel, gözleme dayalı süreç temelli bir değerlendirme yaklaşımının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

4-6 yaş grubu Kuran kursu öğretim programına bakıldığında programın temel yaklaşımı başlığı altında değerlendirmeye ilişkin “Çocukların programda belirlenen kazanımlara ne düzeyde ulaştıkları, Ek-1 de yer alan “Değerlendirme Formu” çerçevesinde yapılacaktır.” ifadesine yer verilmektedir (DİB, 2018: 8). Söz konusu değerlendirme formu ise Dini Bilgiler-1, Kur’an-ı Kerim-1, Dini Bilgiler-2 ve Kur’an-ı Kerim-2 derslerine ait ünitelerin ve kazanımların yer aldığı ve ulaşıldı, kısmen ulaşıldı, ulaşılmadı şeklinde seçeneklerin olduğu tablolardan oluşmaktadır (DİB, 2018: 39).

Bu tablonun öğrenme-öğretme süreci sonunda hedeflere ulaşma düzeyine ilişkin hazırlanması, daha çok sonuç odaklı bir değerlendirme yaklaşımını çağrıştırmaktadır. Oysa yukarıda da ifade edildiği gibi çocukların gelişimlerinin süreç içerisinde gözlemlenmesine ve gelişim dosyalarının tutulmasına dayalı süreç odaklı değerlendirme okul öncesi eğitim için daha uygun gözükmektedir. Bu nedenle programda yer aldığı şekliyle başarı ya da sonuç odaklı değerlendirme yaklaşımının çocukların ihtiyaç ve gelişimlerine uygun olmasını söylemek mümkündür.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi dönemde çocuğun diğer gelişim alanlarına yönelik olduğu gibi dini ve ahlaki gelişim alanlarına yönelik de onların bütün gelişim özelliklerini dikkate alan, pedagojik ilkeler doğrultusunda eğitimin sunulması bir ihtiyaç ve gerekliliktir. Konuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmaların sonuçlarına bakıldığında, erken çocukluk döneminde din eğitiminin imkân dâhilinde ve gerekli olduğu görülmektedir. Kişilik özellikleri ve davranış biçimleri kadar, bireylerin dine olan yaklaşımları ve tutumları da bu dönemde şekillenmektedir. Bu kritik dönemde, çocuklara iyi bir din ve ahlak eğitimi sunulduğu takdirde, onlarda dine karşı olumlu bir duygu geliştirmek mümkün olacaktır. Aksi bir durumda ise onlardaki doğuştan gelen dini duyguların azalmasına ve hatta ileriki yaşamlarında dine karşı olumsuz tavır almalarına neden olunabileceği de unutulmamalıdır.

Türkiye’de bu ihtiyacın sağlıklı bir şekilde karşılanmasına ilişkin en önemli çaba 2013 yılından itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülen 4-6 yaş grubu Kuran kurslarıdır. Bu kurslar erken çocukluk döneminde doğru bir din ve ahlak eğitiminin devlet kurumları aracılığıyla karşılanması ve bu konuda talep eden velilerin önüne alternatif sunulması açısından önem taşımaktadır. Bununla birlikte Türkiye için oldukça yeni olan bu tecrübenin daha nitelikli bir hizmet alanı haline getirilmesi için sunulan eğitim hizmetlerinin ve programlarının değerlendirilmeye tabi tutulması gereklidir. Bu çalışmada bu kursların 2018 yılında hazırlanan öğretim programı eğitim programının öğeleri olan amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ile ölçme ve değerlendirme açısından incelenmiştir.

Öncelikle programda yer alan genel amaçlara ve kazanımlara bakıldığında bu kursların 4-6 yaş grubu çocukların dini ve ahlaki gelişimlerini desteklemeye yönelik bir eğitim programı üzerine yapılandırıldığı anlaşılmaktadır. Bunun dışında çocuğun bilişsel sosyal, dil ve motor gelişimlerine ilişkin amaç veya kazanımlar programa yeterince yansımamıştır. Oysa gelişimin bütün olduğu ilkesi temel bir ilkedir. Çocuğa sunulacak her eğitimsel çabada bu ilkenin göz önünde bulundurulması elzemdir. Bu yapılandırma aynı zamanda Diyanet’in yaygın din eğitimi faaliyet alanı olarak kendi Kuran kursu geleneğini yansıtmaktadır. Muhtemelen örgün okul öncesi eğitime alternatif görünmeme kaygısı (Öztürk, 2018:13) da bu kursların isminden, program yapısına kadar pek çok hususta belirleyici olmaktadır. Bu durumun en önemli sıkıntısı ise erken çocukluk döneminde din ve ahlak eğitimi nasıl olmalıdır? şeklindeki önemli sorunun bu daraltılmış çerçevede ele alınmasına yol açmasıdır. Bu dönemin çocuğunun gelişim özellikleri, pedagojik ihtiyaçları nelerdir? Bunlar doğrultusunda dini ve ahlaki gelişimi de destekleyecek şekilde nasıl bir eğitim sunulabilir? sorularının merkeze alınarak bu ihtiyacın karşılanması gerekmektedir. Bu nedenle erken çocukluk dönemi din ve ahlak eğitimi konuşurken, sadece bu gelişim alanlarına yalıtılmış bir program

yapısından ziyade çocuğun bilişsel, sosyal, duygusal, motor, dini ve ahlâkî tüm gelişimlerinin göz önünde bulunduran bir program yapısının oluşturulmasına çalışılmalıdır.

Bu bakımdan erken çocukluk dönemi din ve ahlak eğitimini yeniden düşünmek gerekir. Bu dönemde yapılacak din eğitiminin yetişkinlere yönelik din eğitimi programından konu ve yöntemleri itibariyle büyük ölçüde farklı olması gerektiği açıktır. Bilişsel olarak anlama ve kavrama kapasitesi itibariyle oldukça sınırlı olan bu dönemde din ve ahlak eğitiminde duyuşsal boyutun ön plana çıkarılması, bu dönem çocuğunun gelişim özelliklerine daha uygun gözükmektedir. Zira çocukların duyuşsal gelişimleri bu dönemde bilişsel gelişimlerinin önünde seyretmektedir. Bu dönemde çocuğun içinde oluşan din, duygusal din olarak ifade edilmektedir. Büyüklerin dinlerini akılları ile çocukların ise duyguları ile oluşturdukları belirtilmektedir (Dodurgalı, 2010:217). Bu nedenle erken çocukluk döneminde dinin duyuş yönü asıl malzemeyi oluşturmalı, çocuğun zihnine yüklenilmemelidir (Selçuk, 1991). Bu dönemde çocuğa din eğitimi vermek ona sadece dini bilgileri öğretmek değildir. Dinin önemseydiği duyguların, erdemlerin, tutum ve davranışların kazandırılması, çocuğu dini davranışlara sevk edecek kabiliyetlerin geliştirilmesi en anlamlı ve kalıcı din eğitimi değeri taşıyacaktır. Bu dönemde din eğitimi çocukta kutsallık hissini açığa çıkarmaya yönelik dini ilgiyi geliştirme çerçevesinde olmalıdır. Aksi durumda çocuğun dini gelişimi başlamadan sonlanabilir (Oruç, 2014).

4-6 yaş grubu Kuran kursu öğretim programının yapısına ilişkin diğer bir temel sorun alanı programın gelişim özellikleri itibariyle birbirinden oldukça farklı olan 4, 5 ve 6 yaş aralığındaki öğrenciler için ortak hazırlanmış olmasıdır. Yani programın amaç, içerik, öğrenme öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri oluşturulurken, 4-6 yaş aralığındaki öğrencilerin farklılıkları dikkate alınmamıştır. Bu durumun programın uygulanmasında pek çok soruna yol açtığı yapılan araştırmalarda tespit edilmiştir (bkz. Urduğan, 2019:79-80). Bu nedenle programın söz konusu yaş aralığını dikkate alarak öğreticilere eğitimin hangi yaş aralığındaki ve seviyedeki öğrencilere, nasıl bir içerikle, hangi materyaller kullanılarak, nasıl bir öğrenme ortamında, hangi yöntem ve tekniklerle yürütüleceğine ilişkin bilgiler sunması gereklidir.

Esasında her program gibi 4-6 yaş grubu Kuran kursu öğretim programının da etkili bir şekilde uygulanabilmesi, bu yeterliliğine sahip öğreticilerin varlığına bağlıdır. Buna karşılık yapılan araştırmalarda bu kursların öğreticilerinin önemli bir kısmının erken çocukluk dönemi eğitimine ilişkin yeterliklerinin sınırlı olduğu saptanmıştır (bkz. Urduğan, 2019:85).Sadece alınan seminerlerle sınırlı olan bu konudaki bilgilerinin bu öğreticileri karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebilmek için yeterli bilgi ve beceriye ulaştırmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle 4-6 yaş Kuran kursu öğreticilerinin hizmet öncesinde donanımlı bir şekilde yetiştirilebilmeleri için gerekli çalışmaların yürütülmesi aciliyet kesbetmektedir.

Kaynakça

- Aşlamacı, İ. (2017) Din Eğitimi Politika ve Uygulamalarında Ak Parti'nin 15 Yılı, *Ak Parti'nin 15 Yılı: Toplum*, (ed. İsmail Çağlar, Ali Aslan), Ankara: SETA Yayınları.
- Bacı, B. (2019). Kuran Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu) İle Okul Öncesi Eğitim Programının Karşılaştırılması, *Yüksek Lisans Tezi*, Rize: RTE Üniversitesi SBE.
- Cihandide, Z. N. (2014). *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Demirel, Ö. (2007). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme* (7. Baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DİB. (2013). *Kur'an Kursları Öğretim Programı (04-06 Yaş Grubu)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018.

- DİB. (2018). *Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Dodurgalı, A. (2010). *Ailede Din Eğitimi*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Doğan, D. (2014.) “Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları Öğretim Programı (Okul Öncesi Dönemi) Dini Bilgiler-1 Öğrenme Alanı Kazanımları Üzerine Değerlendirme”, *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24: 201-226.
- Ertürk, S. (1982). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan.
- Koç, A. ve E. Altıntaş (2019). “Zorunlu Okul Öncesi Eğitim” Gündeminde Din ve Ahlak Eğitimi, Uluslararası İslam Eğitim Kongresi Bildiriler Kitabı, İstanbul: YEKDER Yayınları. 225-242.
- Köylü, M. (2004). “Çocukluk Dönemi Dini İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45/11, 137-154.
- MEB (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Oruç, C. (2014). “Erken Çocukluk Dönemi Din Eğitimi: Teorik Çerçeve, Yaklaşımlar ve Uygulama Örnekleri”. *Yeni Türkiye Dergisi* 58: 621-635.
- Oruç, C.. *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları, 2011.
- Öztürk, N. (2018). *Okul Öncesi Din Eğitimi: “Kuran Kursları Okul Öncesi Din Eğitimi Projesi” ve Öneriler*, Ankara: SETA Yayınları.
- Sağlam, İ. (2001). *İslam ve Batı Eğitiminde Okul Öncesi Eğitimi Hedefler-Etkinlikler*. Bursa: Emin Yayınları.
- Selçuk, M. (1991). *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*, Ankara: T.D.V. Yay.
- Sevim, M., (2013).“Search For An Alternative Way In Preschool Education”, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şimşek, E. (2004). “Çocukluk Dönemi Dini Gelişim Özellikleri ve Din Eğitimi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/1 (2004): 207-220.
- Tosun, C. – F. Çapcıoğlu (2015) “4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programının Dini Gelişim Kuramları Çerçevesinde İncelenmesi”. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi* 5/5: 705-720.
- Urdoğan, A. B. (2019) Okul Öncesi Kuran Kursu Öğretim Programının Program Geliştirme Açısından Değerlendirmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE.
- Uzun, S. (2016). Okul Öncesi Dönem Din Eğitimi (İslam Dini) Programlarının Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi Türkiye ve Amerika Örnekleri, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE.
- Variş, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme teoriler teknikler* (6. Baskı), Ankara, Alkım Kitapçılık Yayıncılık
- Vergote, A. (1978). Çocuklukta Din. çev (Erdoğan Fırat), *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (1) , 315-329
- Yavuz, K. (1983), Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişimi, Ankara: DİB. Yay.
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.